

OZNÁMENIE KOMISIE

o usmerneniach o prevencii, kontrole a eradikácii afrického moru ošípaných v Únii (usmernenia o AMO)

(C/2023/1504)

(Text s významom pre EHP)

Obsah

	<i>Strana</i>
SKRATKY	3
VYMEDZENIE POJMOV	3
ÚVOD	4
I. Hlavné právne predpisy EÚ týkajúce sa afrického moru ošípaných	4
II. Držané ošípané	5
1. Všeobecné informácie	5
2. Dodatočné opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu afrického moru ošípaných u držaných ošípaných	5
2.1. Zvyšovanie informovanosti	6
2.2. Opatrenia biologickej bezpečnosti	6
2.3. Držanie ošípaných vonku v reštrikčných pásmach II a III	6
2.4. Pravidelné návštevy úradných veterinárnych lekárov	6
2.5. Posúdenie rizika týkajúce sa krmiva	6
2.6. Odber vzoriek a testovanie	7
III. Diviacia zver	7
1. Všeobecné informácie	7
2. Dodatočné opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu afrického moru ošípaných u diviacej zveri	8
2.1. Umiestňovanie návnad	8
2.2. Opatrenia biologickej bezpečnosti v postihnutých oblastiach a počas lovu	8
2.3. Zber kľúčových údajov	9
2.4. Spolupráca	9
2.5. Usmrcovanie	9
2.6. Vytvorenie „bielych pásiem“	9
2.7. Oplotenie	9
2.8. Lov	10
2.9. Pasívny dohľad vrátane vyhľadávania uhynutej diviacej zveri a manipulácie s telami zvierat	10
2.10. Obmedzený prístup do infikovaných pásiem	10
2.11. Obmedzenia prikrmovania	10
2.12. Odber vzoriek a testovanie	11
2.13. Odchyt	11

3.	Uplatňovanie opatrení v rôznych oblastiach alebo reštrikčných pásmach	11
3.1.	Opatrenia, ktoré by sa mohli prijať v oblastiach, v ktorých sa AMO nevyskytuje a ktoré nehraničia s reštrikčnými pásmami	11
3.2.	Opatrenia, ktoré by sa mohli prijať v oblastiach, v ktorých sa AMO nevyskytuje (vrátane reštrikčného pásma I) a ktoré hraničia s reštrikčnými pásmami uvedenými v prílohách I a II k nariadeniu o AMO	12
3.3.	Opatrenia, ktoré by sa mohli na eradikáciu AMO prijať v novoinfikovaných pásmach	12
3.4.	Opatrenia, ktoré by sa mohli prijať na kontrolu AMO v rozsiahlych infikovaných pásmach	14
IV.	Zásady a kritériá geografického vymedzenia regionalizácie AMO v EÚ	14
PRÍLOHY		
Príloha I –	Kľúčové posolstvá pre osvetové kampane v členských štátoch	18
Príloha II –	Opatrenia biologickej bezpečnosti pre poľovníkov a všetkých zamestnancov, ktorí vyhľadávajú telá diviačej zveri a manipulujú s nimi	21
Príloha III –	Odber vzoriek z diviačej zveri a odstraňovanie tiel diviačej zveri v dotknutých členských štátoch	22
Príloha IV –	Zhrnutie odporúčaní týkajúcich sa diviačej zveri opísaných v kapitole III	23

SKRATKY

Ab	Protilátky
AHL	Nariadenie (EÚ) 2016/429
AMO	Africký mor ošipaných
Usmernenia o AMO	Usmernenia o prevencii, kontrole a eradikácii afrického moru ošipaných v Únii
VAMO	Vírus afrického moru ošipaných
Nariadenie o AMO	Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2023/594 ⁽¹⁾ , ktorým sa stanovujú osobitné opatrenia na kontrolu afrického moru ošipaných a zrušuje vykonávacie nariadenie (EÚ) 2021/605
EFSA	Európsky úrad pre bezpečnosť potravín
ELISA	Enzýmové imunosorbentové stanovenie
EÚ	Európska únia
RLEÚ	Referenčné laboratórium EÚ pre africký mor ošipaných ⁽²⁾
EUVET	Núdzový tím Spoločenstva pre oblasť veterinárnej medicíny ⁽³⁾
FAO	Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo
GF-TADs	Globálny rámec progresívnej kontroly cezhraničných nákaz zvierat
IPT	Imunoperoxidázový test
NAP	Národné akčné plány týkajúce sa diviacej zveri s cieľom zabrániť šíreniu afrického moru ošipaných v Únii, ako sa stanovuje v článku 56 nariadenia o AMO a v prílohe IV k uvedenému nariadeniu
WOAH	Svetová organizácia pre zdravie zvierat
PAFF	Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá
PCR	Polymerázová reťazová reakcia
SSE AMO	Stála skupina expertov v oblasti afrického moru ošipaných

VYMEDZENIE POJMOV

Na účely týchto usmernení sa používa toto vymedzenie pojmov:

Umiestňovanie návnad: je postup, pri ktorom sa malé množstvo krmiva (napr. kukurice) alebo iných návnad používa na prilákanie diviacej zveri do konkrétnej oblasti (určená oblasť, do ktorej sa umiestňuje krmivo alebo iné návnady), v ktorej ju možno následne loviť alebo odchyťávať.

Usmrtenie: je zabitie diviacej zveri s cieľom zlikvidovať jej telo bez opracovania.

Odchyt: je chytanie diviacej zveri pomocou pascí.

Prikrmovanie diviacej zveri: je postup, pri ktorom sa počas dlhšieho obdobia podáva krmivo diviacej zveri v konkrétnej oblasti s úmyslom podporiť prežitie alebo umelý rast populácie týchto zvierat.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 129, 15.4.2021, s. 1.

⁽²⁾ <https://asf-referencelab.info/asf/en/>

⁽³⁾ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-diseases/veterinary-emergency-team_en

ÚVOD

Usmernenia o AMO vypracovala Komisia a členské štáty, a nie sú nimi dotknuté platné právne predpisy Únie. Právomoc záväzne vykladať právne predpisy Únie má len Súdny dvor Európskej únie.

Cieľom tohto dokumentu je poskytnúť členským štátom a/alebo zainteresovaným stranám usmernenia o dostupných nástrojoch na prevenciu, kontrolu a eradikáciu afrického moru ošipaných v reakcii na epidemiologickú situáciu tejto choroby v EÚ a na celom svete.

Na tieto usmernenia o AMO sa odkazuje v nariadení o AMO:

- v odôvodnení 5 (v súvislosti so zásadami a kritériami geografického vymedzenia regionalizácie afrického moru ošipaných v EÚ);
- v článku 59 ods. 3 písm. b) (v súvislosti s osobitnými informačnými povinnosťami všetkých členských štátov týkajúcimi sa afrického moru ošipaných);
- v písmene c) prílohy IV (v súvislosti s minimálnymi požiadavkami na národné akčné plány týkajúce sa diviacej zveri s cieľom zabrániť šíreniu afrického moru ošipaných v Únii).

Usmernenia o AMO:

- obsahujú informácie o existujúcich ustanoveniach práva EÚ;
- znázorňujú a podporujú najlepšie postupy pri riadení afrického moru ošipaných;
- poskytujú poradenstvo o osobitných opatreniach na prevenciu, kontrolu a eradikáciu afrického moru ošipaných v Únii (ktoré nie sú stanovené v právnych predpisoch EÚ);
- stanovujú zásady a kritériá geografického vymedzenia regionalizácie afrického moru ošipaných v EÚ.

Na riešenie rôznych úrovní rizík vymedzených v posúdeniach rizika (*), ktoré vykonali jednotlivé členské štáty, a pri zohľadnení štruktúry príslušných veterinárnych a iných orgánov, vnútroštátnych právnych predpisov a iných osobitostí na vnútroštátnej alebo miestnej úrovni možno usmernenia o AMO prispôbiť potrebám členských štátov alebo regiónov.

Usmernenia o AMO boli vypracované a podľa potreby sa aktualizujú na základe:

- medzinárodných noriem (‡);
- vedeckých posúdení (predovšetkým predkladaných úradom EFSA (‡));
- najlepších postupov a skúseností z členských štátov a iných krajín, ako aj misíí a odporúčaní tímu EUVET;
- iných relevantných informácií.

I. HLAVNÉ PRÁVNE PREDPISY EÚ TÝKAJÚCE SA AFRICKÉHO MORU OŠIPANÝCH

Najdôležitejšie právne predpisy Únie týkajúce sa prevencie, kontroly a eradikácie afrického moru ošipaných sú zhrnuté v tejto tabuľke:

Č.	Názov	Hlavný cieľ právneho aktu	Poznámky
1.	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429 (‡) z 9. marca 2016 o prenosných chorobách zvierat a zmene	Horizontálny právny rámec pre zdravie zvierat v rámci Únie.	„Právna úprava v oblasti zdravia zvierat“ Viac informácií sa nachádza na webovom sídle Komisie:

(*) Vestník EFSA (*EFSA Journal*) (2018) 16(11):5494.

(‡) <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/>

(§) <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

(¶) Ú. v. EÚ L 84, 31.3.2016, s. 1.

Č.	Názov	Hlavný cieľ právneho aktu	Poznámky
	a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat		https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulation_en . Komisia v záujme uplatňovania nových pravidiel prijala niekoľko delegovaných a vykonávacích aktov ⁽⁸⁾ .
2.	Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/687 ⁽⁹⁾ zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá prevencie a kontroly určitých chorôb zo zoznamu	Stanovujú v ňom opatrenia pre prípad oficiálneho podozrenia na choroby a ich potvrdenia, stanovenie reštrikčných (ochranné pásma/pásmo dohľadu) a infikovaných pásiem, zákazy a podmienky povoleného premiestňovania z týchto pásiem.	Doplňujúce pravidlá týkajúce sa prevencie a kontroly choroby. Viac informácií sa nachádza na webovom sídle Komisie: https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/diseases-and-control-measures_en .
3.	Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2023/594 ⁽¹⁰⁾ zo 16. marca 2023, ktorým sa stanovujú osobitné opatrenia na kontrolu afrického moru ošipaných a zrušuje vykonávacie nariadenie (EÚ) 2021/605	Stanovujú sa v ňom osobitné opatrenia na kontrolu afrického moru ošipaných (opatrenia, ktorými sa v EÚ stanovujú pásma týkajúce sa afrického moru ošipaných), zoznamy reštrikčných pásiem I, II a III na úrovni Únie (príloha I) a reštrikčných pásiem zahŕňajúcich ochranné pásma a pásma dohľadu a infikovaných pásiem (príloha II), ako aj harmonizované opatrenia biologickej bezpečnosti v určitých zariadeniach (príloha III) a minimálne požiadavky na národné akčné plány (príloha IV).	Osobitné opatrenia na kontrolu afrického moru ošipaných (opatrenia Únie, ktorými sa stanovujú pásma týkajúce sa afrického moru ošipaných). Viac informácií sa nachádza na webovom sídle Komisie: https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/asf_en

II. DRŽANÉ OŠÍPANÉ

1. Všeobecné informácie

Opatrenia, ktoré sa musia prijať v záujme prevencie, kontroly a eradikácie afrického moru ošipaných u držaných ošipaných, sú stanovené v právnych predpisoch EÚ uvedených v oddiele I.

2. Dodatočné opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu afrického moru ošipaných u držaných ošipaných

V usmerneniach o AMO sa uvádzajú odporúčania o tom, ako lepšie vykonávať opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu AMO u držaných ošipaných, ktoré by sa mali v náležitých prípadoch zohľadniť.

⁽⁸⁾ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-health/animal-health-law/delegated-and-implementing-acts_en

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 64.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ L 79, 17.3.2023, s. 65.

2.1. Zvyšovanie informovanosti

Okrem všeobecných povinností stanovených v AHL sa v nariadení o AMO stanovujú tieto osobitné povinnosti:

- osobitné informačné povinnosti dotknutých členských štátov a povinnosti týkajúce sa odbornej prípravy v dotknutých členských štátoch (články 57 a 58 nariadenia o AMO),
- osobitné informačné povinnosti všetkých členských štátov (článok 59 nariadenia o AMO).

V prílohe I k usmerneniam sa uvádzajú kľúčové posolstvá a komunikačné stratégie prispôbené rôznym cieľovým skupinám. Mohli by predstavovať východisko pre vytváranie národných osvetových kampaní vo všetkých členských štátoch.

Na webovom sídle ⁽¹⁾ stálej skupiny expertov v oblasti AMO v Európe (iniciatíva GF-TADs) je dostupný aj archív komunikačných materiálov týkajúcich sa AMO používaných v rôznych krajinách.

2.2. Opatrenia biologickej bezpečnosti

V nariadení (EÚ) 2016/429 sa stanovuje všeobecná koncepcia a vymedzenie biologickej bezpečnosti a sú v ňom obsiahnuté určité horizontálne ustanovenia ⁽²⁾, ktoré s ňou súvisia.

V článku 16 ods. 1 písm. b) bode i) nariadenia o AMO a v prílohe III k uvedenému nariadeniu sa stanovujú posilnené opatrenia biologickej bezpečnosti v zariadeniach pre držané ošipané nachádzajúcich sa v reštrikčných pásmach I, II a III v dotknutých členských štátoch v prípade premiestňovania určitých zásielok, ktoré príslušný orgán povolil v súlade s nariadením o AMO.

Vo všetkých členských štátoch by sa mali presadzovať aj opatrenia biologickej bezpečnosti uvedené v prílohe III k nariadeniu o AMO, ktoré sa na účely prevencie, kontroly a eradikácie afrického moru ošipaných môžu uplatňovať v iných zariadeniach (ktorým nevyplývajú povinnosti z nariadenia o AMO) pre držané ošipané (v relevantných prípadoch s výnimkou bitúnkov).

2.3. Držanie ošipaných vonku v reštrikčných pásmach II a III

Z dôvodu rizika prenosu vírusu AMO sa aspoň v reštrikčných pásmach II a III odporúča obmedziť držanie ošipaných vonku. Príslušný orgán môže v jednotlivých prípadoch ⁽³⁾ po vykonaní posúdenia rizika rozhodnúť o držaní ošipaných vonku v reštrikčných pásmach II a III na základe:

- primeraných opatrení biologickej bezpečnosti (napr. dvojité oplotenie alebo jedno pevné oplotenie);
- pravidelného vykonávania nezávislých a objektívnych posúdení biologickej bezpečnosti v poľnohospodárskom podniku alebo iných zariadeniach (napr. zariadeniach so špeciálnym režimom vrátane zoologických záhrad) s použitím komplexných štandardných protokolov;
- možného posúdenia, prípadne schválenia vonkajších chovov ošipaných na základe ich rizika z hľadiska biologickej bezpečnosti v úradnom systéme vedenom príslušnými orgánmi.

2.4. Pravidelné návštevy úradných veterinárnych lekárov

V článku 16 ods. 1 písm. a) nariadenia o AMO sa stanovuje frekvencia pravidelných návštev v zariadeniach, ktoré podliehajú povolenému premiestňovaniu určitých zásielok v rámci reštrikčných pásiem a z nich. Zariadenia, v ktorých sa ošipané držia len na vlastnú spotrebu, by v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ mali tiež podliehať pravidelným návštevám úradných veterinárnych lekárov, a to na základe posúdenia rizika zameraného na AMO, ktoré vykonáva príslušný orgán dotknutého členského štátu.

2.5. Posúdenie rizika týkajúce sa krmiva

V porovnaní s viacerými inými cestami šírenia (napr. kontaktom s infikovanými živými zvieratami a kŕmením pomyjami) sa riziko vyplývajúce z krmiva považuje za nižšie ⁽⁴⁾. Hoci úrad EFSA identifikuje určité druhy krmív, ktoré môžu predstavovať riziko prenosu AMO do chovu ošipaných, najmä v regiónoch, v ktorých sa vyskytuje kontaminácia diviacej zveri, riadenie rizika je s väčšou pravdepodobnosťou potrebné v prípade iných rizikových ciest šírenia, ako je premiestňovanie živých ošipaných, kŕmenie pomyjami obsahujúcimi výrobky pochádzajúce z ošipaných alebo kontakt medzi diviачou zverou a držanými ošipanými.

⁽¹⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/>.

⁽²⁾ Napríklad články 10, 55, 65 atď.

⁽³⁾ Vestník EFSA (EFSA Journal) (2021) 19(6):6639.

⁽⁴⁾ Vestník EFSA (EFSA Journal) (2021) 19(4):6558.

Ako potenciálne zdroje AMO v prípade sviň domácich, a to najmä v zariadeniach, v ktorých sa ošípané držia na vlastnú spotrebu, boli identifikované lokálne vyrábané seno, slama alebo zrno, ktoré sa zbiera z oblastí s výskytom AMO v populácii diviacej zveri, používanie poľnohospodárskeho vybavenia z podobnej oblasti alebo podávanie čerstvej krmoviny ošípaným.

Na riešenie rizík prenosu VAMO by mali prevádzkovatelia krmivárskych podnikov riadne vykonávať účinné systémy vysledovateľnosti a opatrenia biologickej bezpečnosti na zaistenie bezpečnosti dodávok zložiek krmív.

V náležitých prípadoch sa riziko prežitia VAMO v matrici zníži skladovaním krmiva (pri teplote vyššej ako 0 °C) alebo obohacovaním steliva, ktoré pochádza z oblastí postihnutých AMO, pred použitím. V konkrétnych situáciách by mal príslušný orgán zohľadniť príslušné procesy dekontaminácie a skladovania (napr. čas skladovania, ošetrenie, teplota) vedúce k zníženiu novej vírusovej kontaminácie krmiva premiestneného z oblastí postihnutých AMO do nepostihnutých oblastí.

Ak sa používanie lokálne získavaného zrna, trávy a slamy považuje za miestnych prevládajúcich podmienok (najmä v prípade zariadení, v ktorých sa ošípané držia len na vlastnú spotrebu) za riziko (na základe posúdenia rizika vykonaného príslušným orgánom dotknutého členského štátu), príslušný orgán by mal zvážiť tieto opatrenia:

- a) zákaz kŕmenia držaných ošípaných čerstvou trávou alebo zrnom⁽¹⁵⁾, pokiaľ krmivo nebolo podrobené ošetreniu s cieľom inaktivovať VAMO alebo nebolo pred použitím aspoň 30 dní uskladnené mimo dosahu diviacej zveri;
- b) zákaz používania slamy⁽¹⁶⁾ na podstielku držaných ošípaných, pokiaľ nebola ošetrená s cieľom inaktivovať VAMO alebo nebola pred použitím aspoň 90 dní uskladnená mimo dosahu diviacej zveri.

2.6. Odber vzoriek a testovanie

Požiadavky na odber vzoriek a testovanie držaných ošípaných na prítomnosť AMO sa stanovujú v právnych predpisoch EÚ uvedených v oddiele I.

V prípade zabitia držaných ošípaných na vlastnú spotrebu v tom istom zariadení by sa odber vzoriek a testovanie na prítomnosť AMO mali vykonávať v súlade s pokynmi príslušného orgánu, a to prinajmenšom v reštrikčných pásmach.

Odber vzoriek, ako aj techniky, validácia a interpretácia diagnostických metód by sa mali uskutočňovať v súlade s článkom 6 delegovaného nariadenia Komisie (EÚ) 2020/689⁽¹⁷⁾, pričom v relevantných prípadoch by sa mali okrem toho zohľadniť:

- usmernenie dostupné na webovom sídle RLEÚ⁽¹⁸⁾ a
- Príručka diagnostických testov a vakcín pre suchozemské zvieratá vydaná Svetovou organizáciou pre zdravie zvierat (WOAH)⁽¹⁹⁾.

III. DIVIAČIA ZVER

1. Všeobecné informácie

Opatrenia, ktoré sa musia prijať na prevenciu, kontrolu a eradikáciu AMO u diviacej zveri, sú stanovené v právnych predpisoch EÚ uvedených v oddiele I.

Diviacia zver zohráva významnú úlohu pri šírení a pretrvávajúci AMO. Náležité riadenie populácie⁽²⁰⁾ diviacej zveri, ako sa odporúča v týchto usmerneniach, aby sa malo uskutočňovať v oblastiach, ktoré:

⁽¹⁵⁾ S pôvodom v oblastiach, v ktorých bol zaznamenaný výskyt AMO.

⁽¹⁶⁾ S pôvodom v oblastiach, v ktorých bol zaznamenaný výskyt AMO.

⁽¹⁷⁾ Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/689 zo 17. decembra 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/429, pokiaľ ide o pravidlá dohľadu, eradikačných programov a štatútu bez výskytu choroby pre určité choroby zo zoznamu a objavujúce sa choroby (Ú. v. EÚ L 174, 3.6.2020, s. 211).

⁽¹⁸⁾ <https://asf-referencelab.info/asf/en/>

⁽¹⁹⁾ <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/>

⁽²⁰⁾ Vestník EFSA (EFSA Journal) (2018) 16(11):5494.

- nie sú postihnuté touto chorobou, pričom sa treba zameriavať na najlepšie postupy na prevenciu AMO, jeho včasné zistenie a pripravenosť na jeho možný výskyt, a
- už zasiahla choroba, a to v záujme jej kontroly a eradikácie.

Za rizikový faktor, ktorý má najväčší vplyv na výskyt AMO v populácii diviacej zveri, sa považuje jej hustota. Preventívne opatrenia na zníženie a stabilizáciu populácií diviacej zveri pred zavlečením AMO sú prínosné pri znižovaní i) pravdepodobnosti vystavenia populácie africkému moru ošipaných aj ii) úsilia potrebného na potenciálne núdzové opatrenia (t. j. nižšia miera odstraňovania tiel zvierat) v prípade, ak by došlo k zavlečeniu AMO.

Členské štáty by na základe národných akčných plánov mali zvážiť dlhodobý prístup k riadeniu populácií diviacej zveri.

2. Dodatočné opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu afrického moru ošipaných u diviacej zveri

V usmerneniach o AMO sa uvádzajú dodatočné indikácie a usmernenia o tom, ako lepšie vykonávať opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu AMO u diviacej zveri, ktoré by sa mali v náležitých prípadoch zohľadniť.

Opatrenia týkajúce sa prevencie, kontroly a eradikácie AMO by sa mohli v jednotlivých oblastiach alebo pásmach líšiť (v relevantných prípadoch v medziach, ktoré povoľujú právne predpisy) a mali by im byť prispôsobené. Tieto opatrenia by mali byť založené na:

- časovom priebehu rozvinutia choroby v určitej oblasti alebo určitom pásme (rôzne fázy nákazy možno identifikovať prostredníctvom nepretržitého systému pasívneho dohľadu na včasné zistenie AMO u diviacej zveri spolu s testovaním zastrelenej diviacej zveri),
- dynamike existujúcej populácie, rozmiestnení a hustote diviacej zveri,
- existencii prirodzených alebo umelých bariér,
- environmentálnych a klimatických rozdieloch,
- poľnohospodárskych postupoch.

Usmernenia o AMO sa vzťahujú na opatrenia týkajúce sa prevencie, kontroly a eradikácie AMO u diviacej zveri podrobne uvedených v ich bodoch 4.1 až 4.14. Tieto opatrenia sú zhrnuté v prílohe IV k usmerneniam o AMO.

2.1. Umiestňovanie návnad

Návnady by nemali predstavovať zdroj na kŕmenie diviacej zveri v záujme udržania jej populácie (napr. v období zimy).

Príslušný orgán členského štátu by po vykonaní posúdenia rizika možného zavlečenia alebo šírenia AMO a po zohľadnení možnosti uplatnenia dodatočných opatrení na zmiernenie rizika mohol rozhodnúť o množstve krmiva povoleného na účely návnad, a to so zreteľom na:

- epidemiologickú situáciu AMO v členskom štáte alebo pásme,
- poznatky o existujúcej populácii diviacej zveri v členskom štáte alebo pásme a
- poľovnícke postupy v členskom štáte alebo pásme.

2.2. Opatrenia biologickej bezpečnosti v postihnutých oblastiach a počas lovu

Opatrenia biologickej bezpečnosti týkajúce sa diviacej zveri by sa mali v členských štátoch posilniť, pričom by sa malo postupovať podľa príručky vypracovanej v rámci iniciatívy GF-TADs s názvom *African swine fever in wild boar – ecology and biosecurity* ⁽²¹⁾ (Africký mor ošipaných u diviakov – ekológia a biologická bezpečnosť), a najmä:

- podľa kapitoly 5 Biologická bezpečnosť v postihnutých lesoch a
- podľa kapitoly 6 Biologická bezpečnosť počas lovu.

⁽²¹⁾ <https://www.woah.org/app/uploads/2022/07/asf-in-wild-boar-ecology-and-biosecurity-2nd-ed.pdf>

V prílohe II k usmerneniam o AMO sa zároveň stanovujú minimálne požiadavky na biologickú bezpečnosť poľovníkov a všetkých zamestnancov, ktorí pátrajú po telách diviačej zveri a manipulujú s nimi.

2.3. Zber kľúčových údajov

Testovanie diviačej zveri na prítomnosť AMO v členských štátoch prináša hodnotné informácie o epidemiologickej situácii tejto choroby a o jej vývoji. Spolu s ostatnými relevantnými údajmi sa tým podľa potreby umožňuje prispôbenie konkrétnych opatrení na prevenciu, kontrolu a eradikáciu AMO.

Príslušné orgány členských štátov by mali v náležitých prípadoch zhromažďovať epidemiologické údaje o AMO a ďalšie relevantné informácie o tejto chorobe a poskytovať ich úradu EFSA ⁽²²⁾. Takáto výmena informácií umožňuje budovanie vedeckých poznatkov o AMO ⁽²³⁾ v záujme dosiahnutia prístupu a riadiacich rozhodnutí, ktoré sú založené na riziku.

2.4. Spolupráca

Riadenie populácie diviačej zveri si vyžaduje spoluprácu príslušných orgánov a zainteresovaných strán, ako sú lesohospodárske subjekty, environmentálne orgány a poľovníci. Účinná a efektívna spolupráca má rozhodujúci význam pri prevencii, včasnom zisťovaní, kontrole a eradikácii AMO. Opatrenia prijaté v rámci týchto usmernení by mali byť zlučiteľné s príslušnými právnymi predpismi EÚ a/alebo vnútroštátnymi právnymi predpismi v oblasti životného prostredia, poľovníctva a veterinárneho lekárstva, a to vrátane požiadaviek na ochranu biodiverzity, a mali by sa riadne posúdiť z hľadiska vedeckého základu, vplyvu a účinnosti.

Na webovom sídle ⁽²⁴⁾ SSE AMO v Európe (iniciatíva GF-TADs) je dostupný aj archív relevantných informácií o tejto chorobe s najlepšimi postupmi používanými v rôznych krajinách.

2.5. Usmrcovanie

Usmrcovanie by sa malo zväziť na zníženie populácie diviačej zveri, najmä v novoinfikovaných pásmach alebo ohrozených oblastiach.

2.6. Vytvorenie „bielych pásiem“

Kontrola AMO pozostáva z opatrení na zníženie populácie diviačej zveri, ako je preventívne usmrcovanie alebo prípadne lov vo vymedzených pásmach nazývaných „biele pásma“ ⁽²⁵⁾. Predchádzajúce skúsenosti niektorých členských štátov potvrdzujú, že vytvorenie takýchto bielych pásiem môže byť efektívnym nástrojom na obmedzenie šírenia choroby v populácii diviačej zveri. Tieto „biele pásma“ by sa mohli vytvoriť v oblasti, ktorá zo zemepisného hľadiska susedí s príslušným restriktívnym pásmom AMO, v ktorom cirkuluje vírus tohto ochorenia medzi diviačou zverou, alebo ktorá sa nachádza v tomto pásme. V kombinácii s „bielymi pásmami“ by sa na zastavenie šírenia AMO mali uplatniť rozličné opatrenia (napr. oplotenie, významné a rýchle zníženie populácie diviačej zveri atď.).

2.7. Oplotenie

V relevantných prípadoch by sa na zamedzenie pohybu populácie diviačej zveri mohlo v záujme prevencie, kontroly a eradikácie AMO použiť oplotenie, a to najmä v novoinfikovaných pásmach (s cieľom eradikovať toto ochorenie). Oplotenie by sa malo použiť v obmedzených hlavných infikovaných oblastiach, a to s cieľom zrealizovať preventívne usmrcovanie diviačej zveri vo vymedzenom pásme („biele pásma“), obmedziť alebo spomaliť pohyb diviačej zveri z novoinfikovaných oblastí do neinfikovaných oblastí a spolu s inými opatreniami (napr. lov, „biele pásma“, odchyt atď.) zastaviť alebo spomaliť šírenie AMO. Použiť sa môžu rôzne druhy oplotenia (napr. pevné, elektrické), a to v závislosti od miestnych podmienok a epidemiologickej situácie AMO v danej oblasti a so zreteľom na to, že ⁽²⁶⁾:

— žiadnu konštrukciu elektrického oplotenia nemožno vo veľkom rozsahu a z dlhodobého hľadiska považovať pre diviačiu zver za úplne neprekonateľnú;

⁽²²⁾ Na základe žiadostí úradu EFSA.

⁽²³⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽²⁴⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/>

⁽²⁵⁾ Vestník EFSA (*EFSA Journal*) (2021) 18(5):EN-6573.

⁽²⁶⁾ Vestník EFSA (*EFSA Journal*) (2018) 16(7):5344.

- úrad EFSA v minulosti konštatoval, že neexistujú dôkazy o účinnosti veľkých oplotení na zamedzenie pohybu diviačej zveri. Zohľadniť by sa však mohli nové skúsenosti členských štátov, pokiaľ ide o oplotenie (ako opatrenie na obmedzenie alebo zastavenie šírenia AMO) obmedzených hlavných infikovaných oblastí;
- viaceré štúdie o používaní pachových repelentov na odpudenie diviačej zveri priniesli rozdielne výsledky (pri viacerých skúškach uvedených v príslušnej správe úradu EFSA sa nepreukázal žiaden účinok repelentu pri prenikaní diviačej zveri alebo pri škodách, ktoré spôsobila na úrode).

Na vymedzenie reštrikčných pásiem možno v relevantných prípadoch použiť prirodzené bariéry, ako sú veľké rieky alebo úžiny, keďže v určitých situáciách sa preukázala ich účinnosť pri znižovaní, nie však úplnom zamedzení pohybu diviačej zveri.

2.8. Lov

Vo všetkých členských štátoch by sa mali poľovníci vyškoliť tak, aby poznali riziká, ktoré predstavuje AMO, a najlepšie postupy v prípade, že nájdu uhynutú diviačiu zver alebo že sa vyskytnú iné podozrenia na túto chorobu.

Z dôvodu vplyvu na populáciu diviačej zveri by sa poľovnícke postupy mali prispôsobiť epidemiologickému vývoju choroby. V súlade s právnymi predpismi EÚ a vnútroštátnymi právnymi predpismi sa na dosiahnutie cieľov stanovených v týchto usmerneniach o AMO a v NAP môže použiť dodatočné lovecké technické vybavenie.

Podľa potreby by sa mala zabezpečiť úzka spolupráca medzi príslušnými orgánmi a zainteresovanými stranami ⁽²⁷⁾, najmä ak riadenie lovu v súvislosti s AMO nepatrí do právomoci príslušného veterinárneho orgánu členského štátu.

2.9. **Pasívny dohľad vrátane vyhľadávania uhynutej diviačej zveri a manipulácie s telami zvierat** ⁽²⁸⁾

Pasívny dohľad (aj keď je podporený aktívnym pátraním po uhynutej diviačej zveri) je najefektívnejším nástrojom na zistenie AMO a monitorovanie jeho šírenia. Preto by sa mal podnecovať odber vzoriek z tel uhynutej diviačej zveri a ich testovanie. Osobitná pozornosť by sa mala venovať hľadaniu tel v novoinfikovaných pásmach a ich blízkosti.

Prvé nálezy tel zvyčajne nemusia byť prvými prípadmi ochorenia v danej oblasti. Preto by sa, najmä v novoinfikovaných pásmach a ich blízkosti, mal posilniť pasívny dohľad (zameraný aj na identifikáciu a nájdenie najstarších tel) a testovanie všetkých tel.

2.10. *Obmedzený prístup do infikovaných pásiem*

Z dôvodu rizika prenosu AMO človekom, vybavením, vozidlami atď. by sa mal primeraným spôsobom obmedziť prístup do infikovaných pásiem (najmä v novoinfikovaných pásmach, v ktorých je cieľom túto chorobu čo najskôr eradikovať). Príslušný orgán by mal tieto obmedzenia riadiť na základe posúdenia rizika a so zreteľom na osobitné miestne podmienky a okolnosti.

2.11. *Obmedzenia prikrmovania*

V členských štátoch by sa malo obmedziť prikrmovanie diviačej zveri, aby sa podľa potreby obmedzilo alebo znížilo prežitie a umelý rast jej populácie.

Diviačia zver by nemala mať prístup ku krmoviskám alebo k zariadeniam na kŕmenie iných voľne žijúcich druhov (napr. voľne žijúcich prežúvavcov) a krmivo, ktoré sa v nich používa (napr. seno), by ju nemalo priťahovať.

Príslušný orgán by mohol v konkrétnych situáciách na základe posúdenia rizika zvážiť povolenie dočasného prikrmovania diviačej zveri na účely udržania diviačej zveri v novoinfikovanom pásme, v ktorom je strednodobým cieľom eradikácia AMO.

⁽²⁷⁾ Vestník EFSA (*EFSA Journal*) (2018) 16(11):5494.

⁽²⁸⁾ Na účely usmernení o AMO sa pojem „telo“ vzťahuje na i) nájdenú uhynutú diviačiu zver (vrátane diviačej zveri usmrtenej pri dopravných nehodách) a ii) zastrelenú diviačiu zver.

2.12. Odber vzoriek a testovanie

Odber vzoriek z nájdenej uhynutej diviacej zveri a jej testovanie by malo byť založené na:

- posúdení rizika vykonaného príslušným orgánom a
- pasívnom dohľade.

Nájdene telá diviacej zveri, usmrtená (napr. v novoinfikovanom pásme alebo v tzv. bielom pásme) a chorá diviacia zver by sa mali v náležitých prípadoch testovať na prítomnosť AMO s použitím PCR. Vzorky na laboratórne testovanie by sa mali dodať do laboratória čo najskôr (najneskôr do 72 hodín od odberu vzorky s výnimkou odberu v oblastiach, ktoré už patria do reštrikčného pásma a v ktorých je cieľom kontrola AMO).

Zohľadniť by sa mali tieto skutočnosti:

- PCR (detekcia vírusov) by mal byť preferovaným testom v oblastiach, v ktorých sa AMO nevyskytuje, a v reštrikčných pásmach tejto choroby;
- samotný pozitívny sérologický test nemusí ukázať cirkuláciu vírusu;
- zisťovanie protilátok by sa nemalo používať na včasné diagnostikovanie VAMO, ale skôr ako nástroj (doplňkový test k testu PCR) na lepšie porozumenie vývoju epidemiológie tohto ochorenia v určitých oblastiach a/alebo konkrétnych situáciách, ako sú:
  - i) testovanie diviacej zveri v reštrikčnom pásme I (hraničiacom s infikovanými oblasťami); séropozitívne zviera by mohlo naznačovať rozvíjajúcu sa situáciu v súvislosti s chorobou, napr. šírenie VAMO do oblastí mimo reštrikčných pásiem II alebo III;
  - ii) oblasti, v ktorých sa ochorenie vyskytuje dlhý čas.

Dodatočné usmernenia k odberu vzoriek z diviacej zveri a likvidácii tiel v dotknutých členských štátoch (členské štáty, ktoré sú uvedené v prílohe I a II k nariadeniu o AMO alebo na ktorých území sa nachádzajú oblasti uvedené v týchto prílohách) sa stanovujú v prílohe III k usmerneniam o AMO.

2.13. Odchyt

Odchyt by sa mal považovať za účinné opatrenie na obmedzenie alebo zníženie populácie diviacej zveri v súvislosti s AMO v obmedzenej oblasti (napr. v tzv. bielom pásme), a to v kombinácii s inými opatreniami zameranými na eradikáciu tejto choroby, najmä v novoinfikovaných pásmach.

3. Uplatňovanie opatrení v rôznych oblastiach alebo reštrikčných pásmach

Dodatočné opatrenia na prevenciu, kontrolu a eradikáciu AMO u diviacej zveri stanovené v kapitole III bode 2 by mali vychádzať z epidemiologickej situácie tejto choroby a mali by sa prispôbiť rôznym oblastiam alebo reštrikčným pásmam (podľa vymedzenia v nariadení o AMO), ktoré sú na účely usmernení o AMO kategorizované takto:

- 3.1. *oblasti, v ktorých sa AMO nevyskytuje a ktoré nehraničia s reštrikčnými pásmami;*
- 3.2. *oblasti, v ktorých sa AMO nevyskytuje (vrátane reštrikčného pásma I) a ktoré hraničia s reštrikčnými pásmami uvedenými v prílohe I (okrem reštrikčného pásma I) a prílohe II k nariadeniu o AMO;*
- 3.3. *obmedzené reštrikčné pásma zodpovedajúce novoinfikovaným pásmam, v ktorých sa AMO medzi diviачou zverou vyskytuje relatívne krátky čas (napr. vzhľadom na epidemiologický vývoj choroby) a v ktorých je hlavným cieľom z krátkodobého a strednodobého hľadiska eradikácia tejto choroby;*
- 3.4. *rozsiahle reštrikčné pásma zodpovedajúce významným infikovaným pásmam (napr. celé územie alebo podstatná časť územia členského štátu), v ktorých sa AMO medzi diviачou zverou vyskytuje relatívne dlhý čas a v ktorých je hlavným cieľom kontrola tejto choroby (keďže eradikácia AMO nemusí byť z krátkodobého a strednodobého hľadiska uskutočniteľná).*

Všeobecné odporúčania k rôznym opatreniam pre jednotlivé oblasti a reštrikčné pásma sa stanovujú v bodoch 3.1 až 3.4 a zhrnuté sú v prílohe IV.

- 3.1. *Opatrenia, ktoré by sa mohli prijať v oblastiach, v ktorých sa AMO nevyskytuje a ktoré nehraničia s reštrikčnými pásmami*

Na účely prevencie AMO treba zväziť toto:

- a) umiestňovanie návnad s obmedzeným množstvom krmiva by sa malo povoliť len ako návnada pre diviačiu zver na účely lovu, odchyту a v náležitých prípadoch na účely usmrtenia;
- b) počas lovu by sa mali presadzovať a uplatňovať opatrenia biologickej bezpečnosti;
- c) vysoká hustota diviačej zveri môže viesť k zvýšenému riziku výskytu AMO a v prípade zavlečenia VAMO k rýchlemu prenosu a dlhotrvajúcemu výskytu tejto choroby v postihnutých oblastiach. V záujme zabezpečenia účinnej pripravenosti na AMO by sa preto príslušné orgány členských štátov mali v náležitých⁽²⁹⁾ a vhodných prípadoch v prvom rade zamerať na výrazné zníženie hustoty populácie diviačej zveri. Lov by mal byť zameraný na dosiahnutie plynulého znižovania populácie diviačej zveri. Preto by sa mal podporovať cielený lov (alebo prípadne usmrtenie) dospelých samíc diviačej zveri a samíc diviačej zveri pred dosiahnutím dospelosti. Celková štatistika úlovkov by mala byť medzi samcami a samicami vyvážená (50 % v oboch kategóriách);
- d) dohľad: odber vzoriek by mal byť založený na pasívnom dohľade; nájdené telá a choré jedince diviačej zveri by sa mali testovať na prítomnosť AMO prostredníctvom PCR;
- e) prikrmovanie diviačej zveri by malo byť obmedzené.

3.2. *Opatrenia, ktoré by sa mohli prijať v oblastiach, v ktorých sa AMO nevyskytuje (vrátane reštrikčného pásma I) a ktoré hraničia s reštrikčnými pásmami uvedenými v prílohách I a II k nariadeniu o AMO*

Okrem opatrení uvedených v oddiele 3.1 by sa z dôvodu vyššieho rizika nákazy AMO mali zaviesť dodatočné opatrenia na prevenciu zavlečenia tejto choroby, prípadné zabezpečenie rýchleho zistenia tejto choroby a účinnú pripravenosť na ňu:

- a) umiestňovanie návnad s obmedzeným množstvom krmiva by sa malo povoliť len ako návnada pre diviačiu zver na účely lovu, odchyту a v náležitých prípadoch na účely usmrtenia;
- b) na zníženie hustoty populácie diviačej zveri by sa mal vykonávať intenzívny lov (mohli by sa povoliť spoločné lovy a lovy jednotlivcov), čím by sa pri možnom výskyte nákazy umožnilo zamedzenie šírenia VAMO alebo podstatné spomalenie šírenia tejto choroby;
- c) na dosiahnutie cieľov v oblasti zníženia populácie by sa mala stanoviť a presadzovať dlhodobá stratégia riadenia diviačej zveri (pri zapojení verejného a súkromného sektora); poľovníci by sa mali považovať za súčasť tejto stratégie;
- d) usmrcovanie, lov a odchyt by mal riadiť príslušný orgán v spolupráci s ďalšími relevantnými orgánmi a zainteresovanými stranami;
- e) príslušný orgán by mal v relevantných prípadoch v spolupráci s ďalšími relevantnými orgánmi a zainteresovanými stranami zvážiť použitie oplotenia;
- f) dohľad:
  - i. v relevantných prípadoch by sa malo vykonávať aktívne hľadanie (najlepšie vyškolenými zamestnancami) na účely hľadania tiel s cieľom posilniť pasívny dohľad a čo najskôr odhaliť AMO;
  - ii. odber vzoriek by mal byť založený na posúdení rizika a posilnenom pasívnom dohľade; nájdené telá a choré jedince diviačej zveri by sa mali v relevantných prípadoch testovať na prítomnosť AMO pomocou PCR;
- g) všetka nájdená uhynutá diviačia zver by sa mala zlikvidovať podľa pokynov príslušného orgánu.

3.3. *Opatrenia, ktoré by sa mohli na eradikáciu AMO prijať v novoinfikovaných pásmach*

Pri výskyte AMO je hlavným cieľom zamedziť šíreniu choroby z obmedzeného územia, zabezpečiť presné vymedzenie infikovaného pásma a bezodkladne vykonať opatrenia na eradikáciu tejto choroby.

⁽²⁹⁾ V novoinfikovaných oblastiach by sa malo starostlivo posudzovať riadenie diviačej zveri s cieľom zamedziť ďalšiemu šíreniu AMO.

Ako základ na vypracovanie prispôbených opatrení na eradikáciu AMO by sa mali využiť úspešné príklady eradikácie ⁽³⁰⁾ tejto choroby u diviačej zveri v EÚ. Zohľadniť by sa mali tieto skutočnosti:

- a) umiestňovanie návnad by sa malo povoliť len na odchyt a usmrcovanie;
- b) dohľad:
  - i. ako východisko na stanovenie epidemického štádia choroby (napr. menej nových nájdených uhynutých tiel diviačej zveri môže naznačovať ústup epidemického štádia AMO) by sa mal využiť pasívny dohľad;
  - ii. na posilnenie pasívneho dohľadu by sa malo vykonávať aktívne hliadkovanie s cieľom hľadať telá, pri ktorom by sa mali využiť vyškolení zamestnanci, psy alebo drony;
  - iii. odber vzoriek by mal byť založený na posilnenom pasívnom dohľade: všetky nájdené telá a choré jedince diviačej zveri by sa mali testovať na prítomnosť AMO pomocou PCR;
  - iv. okrem testovania všetkej nájdenej uhynutej diviačej zveri na prítomnosť VAMO by sa pomocou PCR mala na prítomnosť tohto vírusu testovať aj ulovená alebo usmrtená diviacia zver (v prípade potreby vrátane zisťovania protilátok);
- c) príslušný orgán by mal v relevantných prípadoch ako opatrenie na prevenciu šírenia AMO zvážiť zákaz lovu (všetkých druhov) a ďalších činností v lese, a to aspoň do ústupu epidemického štádia. Príslušnému orgánu by pri posudzovaní epidemiologickej situácie a stanovení konca epidemického štádia na základe výsledkov nepretržitého pasívneho dohľadu mala pomáhať funkčná skupina odborníkov ⁽³¹⁾;
- d) spoločné lovy by sa nemali uskutočňovať, s výnimkou náležite odôvodnených situácií, keď sa prijali príslušné opatrenia (napr. oplotenie) na prevenciu premiestňovania diviačej zveri;
- e) všetky osoby, ktoré vyhľadávajú telá diviačej zveri a manipulujú s nimi, by mali uplatňovať opatrenia biologickej bezpečnosti s cieľom zabrániť novej kontaminácii vozidiel, priestorov a domov;
- f) v relevantných prípadoch by sa mal obmedziť prístup do infikovaného pásma s výnimkou prístupu oprávnených zamestnancov alebo prístupu na základe výnimiek udelených príslušným orgánom;
- g) na zníženie pravdepodobnosti ďalšieho šírenia vírusu v životnom prostredí infikovaného pásma a mimo neho by sa mala vykonávať osobitná odborná príprava poľovníkov;
- h) ak neexistuje alternatívny systém zberu uhynutých zvierat, mali by sa aspoň v infikovanom pásme zabezpečiť kontajnery na uchovávanie tiel diviačej zveri; v každom skladovacom priestore by mali byť dostupné prostriedky na čistenie a dezinfekciu; všetka nájdená uhynutá diviacia zver by sa mala zlikvidovať podľa pokynov príslušného orgánu;
- i) mohol by sa povoliť odchyt na účely usmrtienia (a následného testovania);
- j) na eradikáciu (alebo aspoň na podstatné zníženie) populácie diviačej zveri by sa mohlo povoliť usmrcovanie vyškolenými poľovníkmi, a to len vtedy, ak sa dosiahlo endemické štádium (po epidemickom štádiu) alebo ak sa na prevenciu premiestňovania diviačej zveri prijali iné opatrenia (napr. oplotenie), a len pod dohľadom príslušného orgánu;
- k) nemalo by sa vykonávať žiadne opracovanie (pitvanie) diviačej zveri; s cieľom zabrániť šíreniu tekutín zvieratá by sa zastrelená diviacia zver mala uložiť do nepriepustných kontajnerov alebo vriec;
- l) pohyb diviačej zveri môžu obmedziť oplotenia ⁽³²⁾, ktoré tak prispievajú k zamedzeniu alebo aspoň k spomaleniu šírenia choroby. Oplotenie by sa malo zaviesť vo vymedzených oblastiach. Malo by sa postaviť včas (a v kombinácii s inými opatreniami) na spomalenie šírenia VAMO a pri príprave na vlnu epidémie choroby.

⁽³⁰⁾ Česko: https://ec.europa.eu/food/system/files/2019-02/ad_control-measures_asf_presentation-wild-boar-czech-rep.pdf; Belgicko: https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-11/ad_control-measures_asf_erad-eu-bel.pdf

⁽³¹⁾ Ako sa uvádza v článku 43 nariadenia (EÚ) 2016/429 a článku 66 delegovaného nariadenia (EÚ) 2020/687.

⁽³²⁾ Vedecká správa EFSA: *Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2017 until November 2018)* [Epidemiologické analýzy afrického moru ošípaných v Európskej únii (november 2017 až november 2018)].

3.4. Opatrenia, ktoré by sa mohli prijať na kontrolu AMO v rozsiahlych infikovaných pásmach

Hlavným cieľom je kontrola afrického moru ošípaných v danom pásme, zabezpečenie zamedzenia ďalšiemu šíreniu do oblastí, v ktorých sa choroba nevyskytuje, alebo ak to nie je možné, čo najväčšie spomalenie šírenia VAMO do iných oblastí.

Pri dlhodobom ⁽³³⁾ výskyte VAMO v infikovaných pásmach na významnom rozsiahlom území by sa na kontrolu choroby mali zväziť tieto opatrenia:

- a) umiestňovanie návnad s obmedzeným množstvom krmiva by sa malo povoliť len ako návnada pre diviačiu zver na účely lovu, odchytu a v náležitých prípadoch na účely usmrtenia;
- b) dohľad:
  - i. odber vzoriek by mal byť založený na posilnenom pasívnom dohľade: všetky nájdené telá a choré jedince diviačej zveri by sa mali testovať na prítomnosť AMO pomocou PCR; ulovená alebo usmrtená diviacia zver by sa mala testovať podľa pokynov príslušného orgánu, a to na základe konkrétnej epidemiologickej situácie a so zreteľom na príslušné právne predpisy EÚ (ako sú články 51 a 52 nariadenia o AMO);
  - ii. malo by sa vykonávať aktívne hliadkovanie vyškolených zamestnancov na hľadanie tiel s cieľom posilniť pasívny dohľad;
- c) lov a odchyt by sa mali zameriavať na odber vzoriek na testovanie;
- d) počas lovu, odchytu a odstraňovania tiel by sa mali uplatňovať minimálne požiadavky na biologickú bezpečnosť;
- e) usmrcovanie diviačej zveri by mali vykonávať vyškolení poľovníci;
- f) všetka nájdená uhynutá diviacia zver, ako aj telá odchytenej alebo ulovenej diviačej zveri s pozitívnym nálezom na AMO by sa mali likvidovať podľa pokynov príslušného orgánu;
- g) vo všeobecnosti by sa nemali zväziť oplotenia v rozsiahlych oblastiach ⁽³⁴⁾. V konkrétnych situáciách by sa však malo na základe posúdenia rizika príslušného orgánu zväziť a zaviesť strategické oplotenie.

IV. ZÁSADY A KRITÉRIÁ GEOGRAFICKÉHO VYMEDZENIA REGIONALIZÁCIE AMO V EÚ

V nariadení o AMO sa stanovujú pravidlá zaradenia reštrikčných pásiem do únijných zoznamov v prílohe I a II v reakcii na výskyt ohnisk AMO. Tieto reštrikčné pásma by sa mali uviesť v prílohe I a II k nariadeniu o AMO so zreteľom na informácie o situácii v súvislosti s chorobou, ktoré poskytli príslušné orgány dotknutých členských štátov, a na tieto usmernenia, a prípadne na úroveň rizika šírenia AMO a celkovú epidemiologickú situáciu v súvislosti s touto chorobou v dotknutom členskom štáte a v susedných členských štátoch alebo tretích krajinách (ako sa stanovuje v odôvodnení 5 nariadenia o AMO).

1. *Právne predpisy EÚ.* Pravidlá zaradenia reštrikčných pásiem do zoznamov v reakcii na výskyt ohnisk AMO a opatrenia uplatniteľné v príslušných reštrikčných pásmach sa stanovujú v právnych predpisoch EÚ uvedených v kapitole I usmernení o AMO. V nariadení o AMO sa stanovujú osobitné opatrenia na kontrolu AMO, ktoré sú prepojené s reštrikčnými pásmami uvedenými v prílohe I a II k tomuto nariadeniu. Nariadením o AMO sa zároveň stanovuje regionalizačný prístup, ktorý sa uplatňuje popri opatreniach na kontrolu choroby stanovených v nariadení (EÚ) 2016/429 a v delegovanom nariadení (EÚ) 2020/687. V nariadení o AMO sa uvádza zoznam reštrikčných pásiem členských štátov postihnutých výskytom ohnisk AMO alebo ohrozených z dôvodu ich blízkosti k takýmto ohniskám.
2. *Kritériá geografického vymedzenia reštrikčných pásiem AMO na ich zaradenie do zoznamu v prílohe I alebo II k nariadeniu o AMO, ich zmenu a vyradenie z tohto zoznamu.* Reštrikčné pásma AMO sa rozlišujú podľa epidemiologickej situácie tejto choroby a úrovne rizika jej šírenia. Klasifikujú sa ako i) reštrikčné pásma I, II a III, pričom reštrikčné pásmo III označuje oblasti s najvyšším stupňom rizika šírenia AMO a s najdynamickejšou situáciou v súvislosti s chorobou u držaných ošípaných a po výskyte ohniska tejto choroby v členskom štáte alebo pásme bez predchádzajúceho výskytu choroby; ako ii)

⁽³³⁾ Viac ako 24 – 36 mesiacov vzhľadom na osobitnú situáciu v danom pásme.

⁽³⁴⁾ V súčasnosti neexistujú dôkazy o účinnosti veľkých oplotení na zamedzenie pohybu diviakov (EFSA, doi: 10.2903/j.efsa.2018.5344).

reštrikčné pásma, ktoré zahŕňajú ochranné pásma a pásma dohľadu (v prípade výskytu ohniska choroby medzi držanými ošípanými), a infikované pásma (v prípade výskytu ohniska uvedenej choroby medzi diviачou zverou). Tieto reštrikčné pásma by sa okrem toho mali v relevantných prípadoch zaradiť do zoznamu v prílohe I alebo II k nariadeniu o AMO, zmeniť alebo sa z neho vyradiť, a to so zreteľom na:

- 2.1. informácie a odôvodnenie poskytnuté príslušným orgánom dotknutého členského štátu vo vzťahu k situácii v súvislosti s chorobou a prijatým opatreniam;
  - 2.2. vedecky podložené zásady a kritériá geografického vymedzenia regionalizácie v dôsledku výskytu AMO, ako aj na tieto usmernenia o AMO;
  - 2.3. zavedený dohľad a jeho výsledky;
  - 2.4. úroveň rizika šírenia AMO;
  - 2.5. celkovú epidemiologickú situáciu v súvislosti s AMO, jej vývoj a dodatočné rizikové faktory v dotknutom členskom štáte a v susedných členských štátoch alebo tretích krajinách;
  - 2.6. historický a najnovší výskyt AMO v populácii držaných ošípaných aj diviачej zveri preukázaný prostredníctvom účinného dohľadu;
  - 2.7. veľkosť dotknutej epidemiologickej jednotky, územnú a geografickú kontinuitu s priľahlými územiami, typológiu prítomného biotopu;
  - 2.8. geografické aspekty súvisiace s polohou ohnisk;
  - 2.9. ekologické faktory (napr. vodné toky, lesy) a prítomnosť prirodzených a umelých bariér (napr. oplotené diaľnice, železničné trate alebo „biele pásma“);
  - 2.10. výskyt a rozmiestnenie diviачej zveri;
  - 2.11. epidemiológiu choroby;
  - 2.12. výsledky konkrétnych epidemiologických posúdení úradu EFSA alebo príslušných orgánov;
  - 2.13. nadobudnuté historické skúsenosti v súvislosti so šírením AMO;
  - 2.14. správne členenie, územnú kontinuitu;
  - 2.15. vykonateľnosť opatrení na kontrolu;
  - 2.16. rozmiestnenie a profil [napr. druh chovu (ako sú činnosti mimo budov)] zariadení pre držané ošípané a existenciu ochranných pásiem a pásiem dohľadu;
  - 2.17. poľovnícke postupy a iné okolnosti riadenia voľne žijúcej zveri.
3. Úrad EFSA vo svojich správach o AMO ⁽³⁵⁾ na základe analýzy epidemiologických údajov členských štátov postihnutých genotypom II vírusu AMO predkladá tieto zistenia relevantné pre regionalizáciu:
- 3.1. infekcia sa naďalej pomaly šíri v populáciách diviачej zveri (medián rýchlosti šírenia nákazy AMO sa v určitých oblastiach odhaduje v rozmedzí 8 až 17 km ročne ⁽³⁶⁾);
  - 3.2. AMO bol zavlečený do viacerých členských štátov EÚ, a to dvoma rôznymi procesmi šírenia:
    - 3.2.1. pomerne pomalým a nepretržitým šírením v populáciách a metapopuláciách diviачej zveri, ktoré bolo sprostredkované diviakmi;
    - 3.2.2. prenosmi ľuďmi, ktoré viedli k vytvoreniu nových ohnisk AMO vzdialených od oblastí predchádzajúceho výskytu tejto choroby.

⁽³⁵⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽³⁶⁾ Medián rýchlosti šírenia nákazy v Belgicku, Česku, Estónsku, Maďarsku, Lotyšsku, Litve a Poľsku odhadnutý na základe sieťovej analýzy dosahoval 2,9 až 11,7 km ročne. *Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union (November 2018 to October 2019)* [Epidemiologické analýzy afrického moru ošípaných v Európskej únii (november 2018 až október 2019)]. Vestník EFSA (EFSA Journal) (2020) 18(1), január 2020.

4. *Časový rámec obmedzení.* Na oblasti uvedené v prílohe I alebo II k nariadeniu o AMO by sa mali vzťahovať obmedzenia dovtedy, kým epidemiologická situácia nespĺňa kritériá na zmenu alebo vyradenie reštrikčných pásiem AMO zo zoznamu. Určité usmernenia o časovom rámci a kritériách, ktoré majú byť splnené v prípade oblastí s obmedzeniami v dôsledku výskytu AMO, aby sa mohol obnoviť jej štatút bez výskytu tejto choroby poskytujú zásady Kódexu zdravia suchozemských zvierat organizácie WOAH ⁽³⁷⁾ spolu s epidemiologickými hľadiskami v súvislosti s chorobou.
5. *Hlavné všeobecné kritériá vymedzenia reštrikčných pásiem AMO* uvedených v prílohe I alebo II k nariadeniu o AMO. S cieľom zabrániť šíreniu AMO a na ochranu vnútorného trhu EÚ a medzinárodného obchodu by sa mal pri zmene reštrikčných pásiem uvedených v zozname uplatňovať vedecký prístup. Vychádzajúc z Kódexu zdravia suchozemských zvierat organizácie WOAH a z najlepších dostupných znalostí by sa mali pred zmenou reštrikčných pásiem uvedených v prílohe I alebo II k nariadeniu o AMO zohľadniť tieto aspekty:
  - 5.1. obmedzenie alebo úplné vypustenie reštrikčných pásiem I a II uvedených v zozname by sa nemalo vykonať počas:
    - 5.1.1. sezónnej kulminácie obdobia intenzívnejšieho šírenia choroby opísaných úradom EFSA;
    - 5.1.2. iných období intenzívnejšieho šírenia choroby v blízkosti príslušných reštrikčných pásiem;
    - 5.1.3. nepriaznivej celkovej epidemiologickej situácie AMO v dotknutom členskom štáte.

Priaznivá celková epidemiologická situácia AMO v členskom štáte a odôvodnenia poskytnuté príslušným veterinárnym orgánom sa však v súvislosti s obmedzením a úplným vypustením reštrikčných pásiem uvedených v zozname môžu zohľadniť aj počas sezónnej kulminácie uvedenej v bode 5.1.1;
  - 5.2. v príslušnom reštrikčnom pásme a okolitých oblastiach na území členského štátu by mal byť počas dostatočne dlhého obdobia relevantného pre epidemiológiu choroby zavedený náležitý dohľad nad AMO, ktorý by mal vykazovať priaznivé výsledky;
  - 5.3. celková epidemiologická situácia AMO v krajine, odôvodnenia poskytnuté príslušným orgánom a v náležitých prípadoch zistenia auditov Komisie;
  - 5.4. príslušný orgán by mal posúdiť riziká vyplývajúce zo zmeny reštrikčných pásiem a z posúdenia by malo vyplývať, že riziko šírenia AMO je v prípade príslušného reštrikčného pásma zanedbateľné.
6. *Hlavné osobitné kritériá obmedzenia alebo úplného vypustenia reštrikčného pásma III uvedeného v zozname a prípadného prechodu na reštrikčné pásmo II (v prípade výskytu VAMO v populácii diviacej zveri v tomto pásme) alebo reštrikčné pásmo I (v prípade výskytu VAMO v populácii držaných ošípaných alebo diviacej zveri v blízkosti pásma) alebo na oblasť bez obmedzení:*
  - 6.1. za posledné tri roky sa v danom pásme nevyskytol žiadny prípad nákazy vírusom AMO; toto obdobie možno skrátiť na 12 mesiacov, ak sa dohľadom v krajine či pásme alebo vedeckým posúdením vykonaným na úrovni EÚ alebo vnútroštátnej úrovni nepreukázal výskyt alebo pôsobenie kliešťov rodu *Ornithodoros*;
  - 6.2. v prípade časovo a priestorovo sústredného samostatného výskytu ohniska AMO alebo obmedzeného počtu takýchto ohnísk (v období 30 dní od prvého výskytu ohniska v danom pásme) v zariadeniach pre držané ošípané na dostatočne veľkom území bez výskytu ohniska tejto choroby medzi držanými ošípanými za posledných 12 mesiacov možno obdobie troch rokov alebo 12 mesiacov uvedené v bode 6.1 skrátiť na tri mesiace za predpokladu, že:
    - 6.2.1. sa vo všetkých postihnutých zariadeniach vykonalo predbežné čistenie a dezinfekcia a prípadne kontrola hmyzu a hlodavcov v súlade s článkom 15 delegovaného nariadenia (EÚ) 2020/687 (ihneď po dokončení opatrení stanovených v článku 12 a v relevantných prípadoch v článku 14 uvedeného nariadenia);
    - 6.2.2. boli vykonané opatrenia uvedené v článkoch 26 a 41 delegovaného nariadenia (EÚ) 2020/687 (návštevy úradných veterinárnych lekárov, klinické a prípadne laboratórne vyšetrenia) a

⁽³⁷⁾ https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1&htmlfile=cha_pitre_asf.htm.

- 6.2.3. dohľadom v krajine či pásme alebo vedeckým posúdením vykonaným na úrovni EÚ alebo vnútroštátnej úrovni sa nepreukázal výskyt alebo pôsobenie kliešťov rodu *Ornithodoros*.
7. *Hlavné osobitné kritériá obmedzenia alebo úplného vypustenia reštrikčného pásma II uvedeného v zozname a prechodu na reštrikčné pásmo I alebo na oblasť bez obmedzení:*
- 7.1. za posledných 12 mesiacov nedošlo k žiadnemu výskytu ohnisk AMO medzi diviачou zverou;
  - 7.2. vo vzťahu k skráteniu obdobia 12 mesiacov uvedeného v bode 7.1 možno v závislosti od celkovej epidemiologickej situácie AMO v členskom štáte a odôvodnení poskytnutých relevantným príslušným orgánom zohľadniť konkrétne situácie ⁽³⁸⁾;
  - 7.3. v prípade celkovo priaznivej epidemiologickej situácie v dotknutom členskom štáte sa preukázalo, že nedošlo k cirkulácii VAMO vo vymedzenom geografickom kontexte, čo bolo podporené priaznivými závermi vykonávania stratégie ukončenia opatrení, ktorú vypracoval úrad EFSA ⁽³⁹⁾ (dvojfázový prístup: kombinácia primeraného trvania obdobia monitorovania, tzv. fázy skríningu, po ktorom nasleduje primerané obdobie tzv. fázy potvrdenia).
8. *Obmedzenie alebo úplné vypustenie reštrikčného pásma I uvedeného v zozname by malo byť založené na:*
- 8.1. hodnotení rizík v súvislosti s AMO;
  - 8.2. absencii výskytu ohnisk AMO v populácii držaných ošípaných alebo diviачej zveri za posledných:
    - 8.2.1. 12 mesiacov
    - 8.2.2. alebo posledné 3 mesiace, ak sa uplatňuje kritérium uvedené v bode 6.2 na prechod z reštrikčného pásma III do príslušného reštrikčného pásma I;
  - 8.3. celom súbore epidemiologických údajov v širšom geografickom a časovom kontexte vrátane epidemiologickej situácie AMO v príľahlých reštrikčných pásmach II a/alebo III;
  - 8.4. epidemickom štádiu AMO v príslušnom pásme a v relevantných prípadoch na celom území členského štátu; vyradenie reštrikčného pásma I zo zoznamu by sa nemalo vykonať v skorom štádiu epidémie.

⁽³⁸⁾ Napríklad posledný potvrdený prípad AMO sa pripisuje rozloženému alebo skeletovanému telu diviачej zveri s pozitívnym testom PCR, z čoho vyplýva, že toto zviera uhynulo mesiace pred potvrdením nákazy.

⁽³⁹⁾ Vestník EFSA (*EFSA Journal*) (2021) 19(3), marec 2021.

PRÍLOHA I

– Kľúčové posolstvá pre osvetové kampane v členských štátoch

Osvetové kampane by mali informovať, vzdelávať a motivovať všetky zainteresované strany s cieľom zintenzívniť dohľad a podávanie správ, zlepšiť postupy prevencie a zamedziť ďalšiemu šíreniu AMO a jeho zavlečeniu do nových oblastí. Týmito kampañami by sa malo poukazovať na to, že:

- AMO vedie k úmrtiam: držaných ošípaných aj diviacej zveri;
- AMO môže ohroziť živobytie poľnohospodárov;
- AMO môže viesť k podstatnému zníženiu (alebo dokonca vyhynutiu) miestnej populácie diviacej zveri;
- AMO môže mať významný vplyv na poľovníctvo v postihnutých oblastiach.

Osobitná pozornosť by sa mala venovať dôvodom opatrení a ich prínosom pre zainteresované strany, ako aj nevýhodám v dôsledku neprijatia opatrení proti AMO. Osvetové kampane by sa mali prispôbiť tak, aby oslovili zamýšľanú cieľovú skupinu. Komunikácia by sa mala vykonávať často, pričom by sa mali správne vybrať viaceré komunikačné kanály. Mali by sa vytvoriť príležitosti, aby cieľová skupina mohla poskytnúť hodnotenie a spätnú väzbu.

V prípade potreby možno využiť najlepšie postupy a príklady z iných krajín ⁽¹⁾, ⁽²⁾.

Osvetové kampane by sa mali pravidelne revidovať s cieľom zohľadniť nové informácie.

Relevantnosť choroby

AMO je devastujúca, zvyčajne smrteľná, infekčná choroba držaných ošípaných aj diviacej zveri (tzv. svine domáce a diviaky); predstavuje vážnu hrozbu pre chovateľov ošípaných na celom svete; nepostihuje ľudí ani iné druhy zvierat, proti AMO však neexistuje žiadna liečba ani vakcinácia. Choroba môže mať závažné účinky na zdravie v chovoch, narušiť medzinárodný obchod so zvieratami a živočíšnymi výrobkami a zapríčiniť obrovské hospodárske straty.

Odvetvie chovu ošípaných je jedným z hospodársky najdôležitejších poľnohospodárskych odvetví v EÚ:

- predstavuje 8,2 % celkovej produkcie poľnohospodárskeho odvetvia EÚ, čo je najviac v porovnaní s inými sektormi produkcie mäsa (za rok 2022, zdroj: GR AGRI);
- bravčové mäso predstavuje 52 % celkovej produkcie mäsa v EÚ (za rok 2022, zdroj údajov: GR AGRI);
- bravčové mäso sa zo všetkých druhov mäsa produkovaných v EÚ vyváža najviac: predstavuje 61 % celkového vývozu mäsa z EÚ (za rok 2022, zdroj údajov: GR AGRI).

Počas plánovania osvetových kampaní by sa mal zdôrazňovať význam odvetvia chovu ošípaných na miestnej úrovni a nielen na úrovni EÚ.

Kľúčové posolstvá a navrhované komunikačné nástroje pre hlavné cieľové skupiny**1. Veterinárni lekári (verejní a súkromní)**

Prečo by sa malo zastaviť šírenie AMO?

- AMO predstavuje závažnú hrozbu pre chov ošípaných;
- Proti AMO neexistuje žiadna liečba ani komerčne dostupná účinná vakcinácia;
- Choroba môže spôsobiť obrovské hospodárske straty na miestnej, vnútroštátnej a celoúnijnej úrovni;
- Choroba spôsobuje veľké utrpenie držaných ošípaných aj diviacej zveri.

Čo by mali veterinárne služby urobiť na zastavenie šírenia AMO?

- Vykonávať dohľad;
- Zabezpečiť transparentné a rýchle podávanie správ o podozreniach na výskyt;

⁽¹⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/awareness-material-on-asf/>

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulatory_committee/presentations_en

- Prispievať k osvetovým kampaniam a monitorovať ich;
- Počas návštev v zariadeniach a medzi nimi uplatňovať opatrenia biologickej bezpečnosti;
- Zabezpečiť zvyšovanie biologickej bezpečnosti v zariadeniach a poskytovať poradenstvo v súvislosti s jej zvyšovaním.

Navrhované komunikačné nástroje:

- tlačové materiály, články, médiá atď. v špecializovaných periodikách a regionálnych/miestnych médiách;
- tlačové materiály: plagáty, letáky, prehľady atď. by sa mohli rozširovať cieľenými zásielkami do združení veterinárnych lekárov;
- organizácia podujatí, seminárov, odbornej prípravy, konferencií atď. s týmto cieľom;
- internetové a sociálne médiá;
- distribúcia krátkych videonahrávok a animácií cieľovej skupine.

2. Poľnohospodári

Prečo by sa malo zastaviť šírenie AMO?

- AMO predstavuje závažnú hrozbu pre chov ošípaných;
- Choroba môže spôsobiť obrovské hospodárske straty (priame a nepriame);
- AMO môže ohroziť živobytie poľnohospodárov.

Čo by mali poľnohospodári urobiť na zastavenie šírenia AMO?

- Podávať správy o klinických príznakoch a symptómoch AMO alebo o každej abnormálnej úmrtnosti;
- Zúčastňovať sa na dobrovoľných skriningových programoch;
- Zabezpečiť uchovávanie všetkých zvyšných potravín v uzavretých nádobách na odpad a nekŕmiť nimi držané ošípané ani diviačiu zver;
- Zabezpečiť a zlepšiť biologickú bezpečnosť na úrovni poľnohospodárskeho podniku podľa dohody s príslušným orgánom.

Navrhované komunikačné nástroje:

- tlačové materiály, články, médiá atď. v špecializovaných periodikách a regionálnych/miestnych médiách a v relevantných prípadoch poľnohospodárske poradenské služby;
- tlačové materiály: plagáty, letáky, prehľady atď. by sa mohli rozširovať cieľenými zásielkami do združení poľnohospodárov;
- organizácia podujatí, seminárov, odbornej prípravy, konferencií atď. s týmto cieľom;
- internetové a sociálne médiá;
- distribúcia krátkych videonahrávok a animácií cieľovej skupine.

3. Poľovníci:

Prečo by sa malo zastaviť šírenie AMO?

- S cieľom zabrániť obmedzeniu alebo zákazu lovu, obmedzeniu loveckého cestovného ruchu a výrazným hospodárskym stratám odvetvia poľovníctva v infikovaných pásmach a/alebo susediacich oblastiach;
- AMO môže viesť k podstatnému zníženiu alebo dokonca vyhynutiu populácií diviačej zveri;
- Infikovaná diviačia zver kontaminuje životné prostredie, čím sa zvyšuje pravdepodobnosť výskytu druhotných ohnísk choroby v populácii držaných ošípaných;
- Ak sa nezabráni šíreniu afrického moru ošípaných z obmedzenej oblasti, vírus by v životnom prostredí mohol pretrvávajúť dlhý čas a sťažiť stratégiu ukončenia opatrení.

Čo by mali poľovníci urobiť na zastavenie šírenia AMO?

- Spolupracovať s príslušným orgánom pri hľadaní tiel diviačej zveri, rýchlo podávať správ o nich a pri ich bezpečnom odstraňovaní zo životného prostredia;
- Čistiť a dezinfikovať svoje vybavenie, oblečenie, dopravné prostriedky a trofeje na mieste a vždy pred opustením reštrikčného pásma;
- V relevantných prípadoch pitvať zastrelenú diviačiu zver v priestoroch loveckého revíru určených na opracovanie;
- Prispievať k postupnému znižovaniu populácie diviačej zveri znižovaním hustoty týchto zvierat v oblastiach, ktoré ešte choroba nezasiahla (vrátane cieleného lovu dospelých samíc a samíc pred dosiahnutím dospelosti);
- Nekŕmiť diviačiu zver celoročne;
- Vyhýbať sa loveckým zájazdom do oblastí, o ktorých je známe, že v nich diviačia zver bola postihnutá AMO.

Navrhované komunikačné nástroje:

- tlačové materiály, články, médiá v špecializovaných periodikách a regionálnych/miestnych médiách;
- tlačové materiály: plagáty, letáky, prehľady atď. by sa mohli rozširovať prostredníctvom cielených zásielok do združení poľovníkov, mohli by sa však distribuovať aj na letiskách, železničných staniach, v iných dopravných zariadeniach, a to aj na hraniciach a v blízkosti biotopov diviačej zveri (napr. vo verejných parkoch);
- organizácia podujatí, seminárov, odbornej prípravy, konferencií s týmto cieľom;
- internetové a sociálne médiá;
- distribúcia krátkych videonahrávok a animácií cieľovej skupine.

4. Široká verejnosť (vrátane cestujúcich a prepravcov krmiva/potravín)

Prečo by sa malo zastaviť šírenie AMO?

- Ochrana zdravia zvierat a živobytia chovateľov ošípaných;
- Zamedzenie obrovským hospodárskym stratám spôsobeným AMO;
- Dodržiavanie právnych predpisov.

Čo by mala široká verejnosť urobiť na zastavenie šírenia AMO?

- Vyhnúť sa zavlečeniu živých ošípaných alebo výrobkov z nich (čerstvého bravčového mäsa, chladenej alebo mrazenej bravčoviny, klobás, šunky, mäsa konzervovaného soľou, bravčového tuku) z územia mimo EÚ;
- Nepremiestňovať bravčové mäso a iné bravčové výrobky z reštrikčných pásiem AMO, ak je to v právnych predpisoch zakázané;
- Neponechávať potraviny alebo odpad z potravín v oblastiach, ktoré sú dostupné pre držané ošípané alebo diviačiu zver.

Navrhované komunikačné nástroje:

- internetové a sociálne médiá;
- krátke videonahrávky a animácie: prezentované tam, kde široká verejnosť cestuje – na letiskách, železničných staniach a v iných dopravných zariadeniach, a to aj na hraniciach, v blízkosti biotopov diviačej zveri (napr. vo verejných parkoch);
- tlačové materiály, články, médiá v periodikách o cestovaní, jedle alebo životnom prostredí;
- tlačové materiály: plagáty, letáky, prehľady: distribuované v dopravných zariadeniach, supermarketoch alebo prírodných parkoch.

PRÍLOHA II

Opatrenia biologickej bezpečnosti pre poľovníkov a všetkých zamestnancov, ktorí vyhľadávajú telá diviacej zveri a manipulujú s nimi

Príslušný orgán pre lov diviacej zveri alebo manipuláciu s jej telami v reštrikčných pásmach alebo iných oblastiach by mal (ak sa domnieva, že na území týchto oblastí existuje riziko výskytu AMO) zvážiť ďalej uvedené opatrenia biologickej bezpečnosti:

- a) dostupný by mal byť primeraný počet zariadení na opracovanie. Ak je to možné, na každý lovecký revír by malo byť dostupné aspoň jedno zariadenie na opracovanie. Ak sa v loveckom revíre nenachádza miesto na opracovanie, mal by sa využiť najbližší lovecký revír s miestom na opracovanie. Priestory na opracovanie by mali byť chránené pred neoprávneným prístupom ľudí a zvierat, vybavené vodou, dostatočnými dostupnými zásobami účinných dezinfekčných látok a vybavením na zber odpadu;
- b) zariadenie/priestor v každom loveckom revíre by mali byť vybavené chladničkou (alebo by sa v nich mali vykonávať postupy dosahujúce rovnocenné výsledky z hľadiska zachovania tela zvierata dovtedy, kým budú k dispozícii laboratórne výsledky);
- c) ulovená diviacia zver by sa do vykonania testovania mala uchovávať v priestoroch loveckého revíru; uvoľniť by sa mali len telá s negatívnym nálezom. Na dosiahnutie tohto cieľa by sa mala vyžadovať individuálna identifikácia tiel;
- d) vedľajšie jatočné produkty z ulovenej diviacej zveri by sa zo zvierata nemali odstraňovať v teréne; zastrelená diviacia zver by sa mala premiestniť do určených schválených zariadení na opracovanie tak, aby sa zabránilo strate telesných tekutín (vrátane krvi);
- e) diviacia zver, priestory a použité vybavenie (vrátane dopravných prostriedkov) by sa po opracovaní mali umyť a dezinfikovať účinnými dezinfekčnými látkami;
- f) vedľajšie živočíšne produkty by sa mali zhromažďovať a spracovávať v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ (!);
- g) Pri pátraní po telách diviacej zveri a manipulácii s nimi by sa s cieľom zabrániť nožnej kontaminácii dopravných prostriedkov, priestorov a domov mali uplatňovať opatrenia biologickej bezpečnosti.

(!) https://ec.europa.eu/food/food/animal-products/eu-rules_en

PRÍLOHA III

– Odber vzoriek z diviacej zveri a odstraňovanie tiel diviacej zveri v dotknutých členských štátoch ⁽¹⁾**1. Odber vzoriek z diviacej zveri****a) Pasívny dohľad**

Zásada odberu vzoriek v celej krajine (reštrikčné pásma a oblasti bez obmedzení toho istého dotknutého členského štátu) by mala byť založená na posilnenom pasívnom dohľade. Všetky nájdené uhynuté a choré jedince diviacej zveri by sa mali v relevantných prípadoch testovať na prítomnosť AMO pomocou PCR, a to na základe posúdenia rizika vykonaného príslušným orgánom. V prípade skupiny uhynutých jedincov diviacej zveri nájdených v reštrikčných pásmach II a III v rovnakom čase a na rovnakom mieste by sa odber vzoriek mohol zlúčiť a podľa pokynov RLEÚ by sa mohla pomocou PCR otestovať reprezentatívna vzorka tejto skupiny.

b) Aktívny dohľad

Podľa pokynov príslušného orgánu by sa mohol uskutočniť dodatočný odber vzoriek na základe aktívneho dohľadu, a to z ulovenej diviacej zveri. V reštrikčných pásmach by sa mal vykonávať odber vzoriek zo všetkých ulovených, usmrtených a nájdených uhynutých/chorých jedincov diviacej zveri (100 % odber vzoriek a testovanie PCR). Diviacia zver ulovená v reštrikčných pásmach by sa mohla v relevantných prípadoch testovať dodatočne aj na protilátky proti VAMO, a to podľa pokynov príslušného orgánu.

c) Z ulovenej diviacej zveri sa podľa pokynov RLEÚ požadujú iba vzorky krvi (orgány by sa mohli použiť na odber vzoriek v prípade, ak vzorky krvi nie sú k dispozícii).

2. Odstraňovanie tiel diviacej zveri

a) Vyhľadávanie tiel a ich bezpečné odstraňovanie by sa malo vykonávať prinajmenšom v reštrikčných pásmach a v každej ohrozenej oblasti, a to podľa vymedzenia príslušným orgánom. S cieľom zamedziť šíreniu choroby z obmedzenej oblasti a bezodkladne začať uplatňovať príslušné opatrenia na kontrolu a eradikáciu AMO by sa infikované telá mali zistiť a bezpečne odstrániť v čo najkratšom čase.

b) V prípade zistenia AMO v nepostihnutých oblastiach by sa malo pasívne hľadanie tiel doplniť aktívnym pátraním odbornými pracovníkmi na miestach identifikovaných príslušným orgánom (tzv. problémové oblasti).

c) Odstraňovanie tiel by sa malo vykonávať v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ premiestnením týchto tiel do kafilérie, ich hlbokým zakopaním alebo spálením (pod dohľadom príslušných orgánov).

d) V relevantných prípadoch by sa mala vykonať dezinfekcia.

⁽¹⁾ Členské štáty, na ktorých územiach sa nachádzajú reštrikčné pásma I, II alebo III uvedené v prílohe I a reštrikčné pásma uvedené v prílohe II k vykonávaciemu nariadeniu (EÚ) 2023/594.

- Zhrnutie odporúčaní týkajúcich sa diviacej zveri opísaných v kapitole III

Opatrenia	Epidemiologická situácia			
	Bez výskytu AMO (pripravenosť)	Bez výskytu AMO (pripravenosť)	Výskyt AMO (eradikácia)	Endémia AMO (kontrola)
	Oblasti a reštrikčné pásma kategorizované na účely týchto usmernení			
	5.1. Oblasti, v ktorých sa AMO nevyskytuje a ktoré nehraničia s reštrikčnými pásmami	5.2. Oblasti, v ktorých sa AMO nevyskytuje (vrátane reštrikčného pásma I) a ktoré hraničia s reštrikčnými pásmami	5.3. Obmedzené reštrikčné pásma zodpovedajúce novoinfikovaným pásmam	5.4. Rozsiahle reštrikčné pásma zodpovedajúce významným infikovaným pásmam
4.1. Umiestňovanie návnad	Obmedzené, na účely lovu, odchyту a v náležitých prípadoch usmrtenia		Obmedzené, na účely odchyту a usmrtenia	Obmedzené, na účely lovu, odchyту a v náležitých prípadoch usmrtenia
4.2. Opatrenia biologickej bezpečnosti	Mali by sa posilniť, presadzovať a udržiavať opatrenia biologickej bezpečnosti počas lovu, odchyту, prípadne usmrcovania diviacej zveri			
4.3. Zber kľúčových údajov	Odber vzoriek z nájdenej uhynutej diviacej zveri a jej testovanie	Na základe posúdenia rizika: odber vzoriek z nájdenej uhynutej diviacej zveri a jej testovanie a testovanie ulovenej diviacej zveri na účely zisťovania VAMO. Ak je vyhodnotené riziko vysoké, testovanie všetkých tiel.	Všetky nájdené uhynuté a usmrtené jedince diviacej zveri: odber vzoriek a testovanie. Testovanie všetkej ulovenej diviacej zveri.	Všetky nájdené uhynuté a usmrtené jedince diviacej zveri: odber vzoriek a testovanie. Testovanie ulovenej diviacej zveri na základe posúdenia rizika a v súlade s nariadením o AMO.
4.4. Spolupráca	Účinná a efektívna spolupráca príslušných orgánov a zainteresovaných strán (ako sú lesohospodárske subjekty, environmentálne orgány a poľovníci) je rozhodujúca pre prevenciu, skoré zisťovanie, kontrolu a eradikáciu AMO			
4.5. Usmrcovanie	Podľa uváženia príslušného orgánu; usmrcovanie by sa malo zväziť na účely zníženia populácie diviacej zveri	Podľa uváženia príslušného orgánu; usmrcovanie by sa malo zväziť a presadzovať na účely zníženia populácie diviacej zveri	Usmrcovanie by sa malo zväziť na účely eradikácie AMO po dosiahnutí endemického štádia (po epidemickom štádiu), a pod dohľadom príslušného orgánu. V praxi by sa nemali vykonávať žiadne opatrenia, pokiaľ sa neustáli a prostredníctvom neprerušitého systému pasívneho dohľadu neidentifikuje klesajúci trend epidemickej krivky alebo dovedty, kým sa nezavedú iné opatrenia na prevenciu pohybu diviacej zveri.	Podľa uváženia príslušného orgánu; usmrcovanie by sa malo zväziť a presadzovať na účely zníženia populácie diviacej zveri

4.6. Vytvorenie „bieleho pásma“	Neuplatňuje sa	Mohlo by sa zväziť na základe posúdenia rizika v kombinácii s inými opatreniami	Neuplatňuje sa, mohlo by sa však zväziť v konkrétnych situáciách, a to na základe posúdenia rizika a v kombinácii s inými opatreniami		
4.7. Oplotenie	Neuplatňuje sa	Neuplatňuje sa, mohlo by sa však zväziť na uzavretie vymedzených malých oblastí s cieľom uľahčiť preventívne opatrenia	Má význam pre eradikáciu AMO v stanovených obmedzených hlavných infikovaných oblastiach, ak sa využije včas a strategicky na spomalenie šírenia choroby		
4.8. Lov	Cieľ	Zvýšenie lovu s cieľom znížiť populáciu	Intenzívny lov (vykonávanie lovu v maximálnej miere)	Odporúčanie úplne zakázať poľovnícke činnosti v súvislosti so všetkými druhmi zvierat, a to do ustúpenia epidemického štádia	Mal by sa uskutočňovať len za prísnych opatrení biologickej bezpečnosti, a to v relevantných prípadoch (napr. na súkromné domáce použitie poľovníkov, na odber vzoriek na testovanie, na zníženie celkovej populácie diviacej zveri)
	Miera úsilia	Zvýšenie štatistiky úlovkov (kvantitatívne úsilie)	Spoločné lovy a lovy jednotlivcov	Usmrcovanie len po ustúpení epidemického štádia	Usmrcovanie vyškolenými poľovníkmi
	Metódy	Zvyčajné metódy lovu zamerané na samice a jedince pred dosiahnutím dospelosti (kvalitatívne úsilie)	Lov na najvyššej úrovni, ktorú možno v danej oblasti dosiahnuť. Zapojenie súkromného sektora/verejnosti s cieľom dosiahnuť zníženie populácie.	Žiadne spoločné lovy. Po ustúpení epidemického štádia lov na najvyššej úrovni, ktorú možno v danej oblasti dosiahnuť. Zapojenie súkromného sektora/verejnosti s cieľom dosiahnuť zníženie populácie.	Lov za prísnych opatrení biologickej bezpečnosti s cieľom odberu vzoriek na testovanie
4.9. Pasívny dohľad	Posilnený pasívny dohľad; odber vzoriek z nájdenej uhynutej diviacej zveri a jej testovanie na základe posúdenia rizika	Posilnený pasívny dohľad; aktívne hliadkovanie s cieľom hľadať a testovať uhynutú diviačiu zver	Posilnený pasívny dohľad; aktívne hliadkovanie s cieľom hľadať a testovať uhynutú diviačiu zver a odstraňovať/likvidovať telá	Posilnený pasívny dohľad; aktívne hliadkovanie s cieľom hľadať a testovať uhynutú diviačiu zver a odstraňovať/likvidovať telá	

4.10. Obmedzený prístup	Neuplatňuje sa	Neuplatňuje sa	Prístup do infikovaných pásiem by sa mal čo najviac obmedziť z dôvodu rizika prenosu AMO človekom, vybavením, vozidlami atď.	Neuplatňuje sa, mohol by sa však zväziť v konkrétnych situáciách
4.11. Obmedzenia prikrmovania	Malo by sa obmedziť a nemalo by sa uskutočňovať		Príslušný orgán by mohol v konkrétnych situáciách na základe posúdenia rizika zväziť povolenie dočasného prikrmovania diviačej zveri na účely udržania diviačej zveri v novoinfikovanom pásme, v ktorom je strednodobým cieľom eradikácia AMO.	Malo by sa obmedziť a nemalo by sa uskutočňovať
4.12. Odber vzoriek a testovanie	Testy PCR	Testy PCR. Zisťovanie protilátok by sa mohlo použiť v konkrétnych situáciách, ako je testovanie diviačej zveri v reštrikčnom pásme I (séropozitívne zvierá by mohlo naznačovať rozvíjajúcu sa situáciu v súvislosti s chorobou, napr. šírenie VAMO do oblastí mimo reštrikčných pásiem II alebo III).	Testy PCR	Testy PCR. Zisťovanie protilátok by sa mohlo použiť v konkrétnych situáciách v oblastiach, v ktorých sa AMO vyskytuje dlhý čas.
4.13. Odchyt	Lov a testovanie	Lov a testovanie	Usmrtenie a testovanie. Odchyt by sa mal považovať za účinné opatrenie na obmedzenie alebo zníženie populácie diviačej zveri v súvislosti s AMO v obmedzenej oblasti (napr. v tzv. bielom pásme), a to v kombinácii s inými opatreniami zameranými na eradikáciu tejto choroby, najmä v novoinfikovaných pásmach.	Usmrtenie a testovanie